

„Chroń swoje marzenia przed krabami”
- scenariusz lekcji wprowadzającej w tematykę
doradztwa zawodowego²

Uzasadnienie wyboru tematu, doboru uczestników oraz metody pracy

Opisane poniżej zajęcia przeznaczone są dla klasy o niskich osiągnięciach naukowych i sprawiającej trudności wychowawcze, o niskiej motywacji do dalszej nauki.

Wybór grupy warsztatowej (klasy) dokonany na podstawie wyników diagnozy wychowawczej przeprowadzonej przez wychowawcę oraz szkolny zespół wychowawczy. Grupę warsztatową stanowią uczniowie osiągający średnią wyników w nauce 2,5 oraz legitymujący się bardzo niską średnią frekwencją.

W grupie tej odnotowywano liczne **akty agresji** wobec rówieśników oraz nauczycieli, dewastację mienia szkolnego. Z ankiet wychowawczych wynika, że w grupie występuje problem uzależnienia **alkoholowego** w rodzinie, uczniowie podejmują eksperymenty ze środkami psychotropowymi. Dwóch uczniów ma Kuratora Sądowego, 7 – pochodzi z rozbitych rodzin, 5 – przyznaje się do alkoholizmu rodziców, 7 – bezrobocia, przynajmniej jednego z rodziców, 4 – do przemocy w rodzinie. Dużym problemem jest brak zaangażowania rodziców w wychowanie dzieci oraz współpracę ze szkołą. Dla tej klasy należało opracować program naprawczy. Pobudzić motywację do nauki, wzbudzić zainteresowanie przyszłością. Na pytanie: *Kim chciałbyś zostać w przyszłości?* – 60% odpowiedziało, że chce wyjechać do Irlandii, a tylko 10% myśli o dalszej „jakiejś” szkole. 30% po prostu nie wie, co będzie robić w przyszłości.

Na wstępie założyłam, że najdogodniejszą formą tego rodzaju zajęć będzie **dobrowolność** uczestniczenia oraz socjoterapeutyczny charakter. Stąd optymalizacja warunków zewnętrznych i doboru metod, tj. sala socjoterapeutyczna (wyścielana materacami-gąbkami) oraz metoda dociekań filozoficznych, która sprzyja refleksji, samodzielnemu wnioskowaniu.

Cele kształcące:

- pomoc w określaniu własnej tożsamości,
- stworzenie okazji do samopoznania i samooceny,
- pobudzanie motywacji do pracy nad doskonaleniem własnej osobowości.

Cele operacyjne:

- uczeń poznaje swoje marzenia a przez nie obraz samego siebie w aspekcie wyboru zawodu,

¹ Wioletta Matysek-Szumilas, nauczyciel języka polskiego w Liceum Ogólnokształcącym w Brzegu Dolnym

² Realizowany w cyklu *Szkola marzeń* (w klasach II i I).

- uczeń rozumie potrzebę określenia własnej tożsamości, konieczność planowania, i odwagi w obronie własnych wartości.
- uczeń potrafi podjąć działania służące samopoznaniu i samodoskonaleniu,

Metody: mini-wykład,(zagajenie), dyskusja, dociekanie filozoficzne, gra ruchowa.

Pomoce naukowe:

- Bajka o krabie³
- Karty zabaw, np. ” Kim jestem?”⁴ „Dokończ zdanie”⁵ itp.
- Testy i ankiety predyspozycji przygotowane na zajęcia warsztatowe Modułu 16e „Proces planowania kariery zawodowej” przygotowanych przez Małgorzatę Drwiągę, Agatę Paździor, Elżbietę Potasz oraz Aldonę Ziembę Kwalifikacyjnych Studiów Podyplomowych Szkolny Doradca Zawodowy 2005/2006.

Czas: 2 jednostki lekcyjne (2x45 minut), 5 spotkań.

Spotkanie I

(Uwaga ! Nauczyciel prosi wychowawcę klasy o przeprowadzenie ankiety : Kim chce zostać w przyszłości”, której wyniki posłużą do ewaluacji zajęć)

Krok 1

Uczniowie zajmują swobodne pozycje w sali, siadając lub kładąc się na gąbkach.

- Nauczyciel odczytuje bajkę o *krabie indywidualiście*. Następnie prosi każdego (kto nie chce, wziąć udziału w odpowiedzi – musi powiedzieć „pas”), by podzielił się swoją refleksją w formie sformułowanej i zapisywanej na tablicy przez nauczyciela tezy-morału-odkrycia-pytania.

(Przykłady: Wariatów jest mniej niż normalnych ludzi. Normalność to przeciętność, która zabija marzenia, Człowiek bez marzeń umiera, Marzenia są indywidualne, Jak działa mechanizm zabijania marzeń, Trzeba mieć odwagę by chronić swoje marzenia, Czy spryt i przebiegłość jest nieetyczny, jeśli chodzi o własne plany? Czy cel uświęca środki? Jak wyglądałoby życie kraba, gdyby nie zaryzykował?)

- Tak spisane propozycje poddajemy refleksji i wyborowi poprzez głosowanie najciekawszej do wspólnego dalszego rozważania.

Teza, która uzyskuje najwięcej głosów z sali, poddana jest dociekaniami grupy. W tym przypadku była to „Jak działa mechanizm zabijania naszych marzeń?”

Zaczyna osoba, która sformułowała to pytanie od wyjaśnień swoich intencji. Włączają się inni. Dyskutują.

- Pytania kluczowe, które mogą pomóc w prowadzeniu dyskusji:
 - Czy spotkaliście się z podobną sytuacją?
 - Czy czuliście się kiedyś jak krab Jonatan?
 - Co można zrobić w takich sytuacjach? Co wy zrobiliście? Jak się czuliście?
 - Co doradzilibyście swojemu rodzicowi, gdyby zwierzył się wam z podobnej sytuacji, jaka go spotkała wczoraj w pracy?

³ Materiał pochodzi z zajęć - Kurs Kwalifikacyjny Organizacja i Zarządzanie Oświatą WODN 2006.

⁴ Małgorzata Drwiągę; Materiały pomocnicze z zajęć *Organizacja orientacji zawodowej w gimnazjum. KSPS-DZ 2006.*

⁵ j.w.

- Nauczyciel podsumowuje dyskusję, tzn. zbiera najcenniejsze myśli, które padły podczas dyskusji. Odczytuje je na głos jako te, które tę grupę ludzi definiują opisują – „Klasa uważa że” Pyta o zgodę, o potwierdzenie. Rozumiem, że wszyscy się pod tym podpisują?

Spotkanie II

Krok 2

(Sala socjoterapeutyczna)

- Zajęcia rozpoczynamy zabawą ruchową „Ponieś mój stres”. Pamiętamy o dobrowolności uczestniczenia w zajęciach.
- Krótka swobodna rozmowa na temat odczuć towarzyszących zabawie.
- Nauczyciel prosi, aby każdy przeniósł się do własnego dzieciństwa i przypomni sobie swoje pierwsze marzenia.

1/ Co to było?

2/ Czy się spełniło?

3/ Dlaczego nie albo co pomogło w realizacji marzeń?

4/ Czy chciałeś kiedyś wybawić świat z jakichś nieszczęść? Co to było?

Dzielimy się wzajemnie minionymi marzeniami. Odkrywamy, że były.

(Uwaga; mile widziane przez uczniów są opowieści nauczyciela, zwłaszcza w grupach nieśmiałych, niezintegrowanych, skonfliktowanych, agresywnych)

- Uczniowie wypełniają ankietę (powtórzenie ankiety wychowawczej) „Kim chcę zostać w przyszłości?”

Spotkanie III

Krok 3

Siedzimy w kręgu.

Rozdajemy kartki „Dokończ zdanie” wspierające mocne strony ucznia.

Każdy na głos kończy zdanie.

Rozmowa o trudnościach, jakie ta zabawa wywołała i dlaczego (kto nie chce, mówi „pas”)

Krok 4

- Zabawa na skojarzenia. szukamy wspólnych cech, odnajdujemy swoje podobieństwa w grupie.
- Wypełniamy ankietę „Moje wartości”⁶ Analiza (zestawienie punktowe) ankiety.
- Wypełniamy ankietę „Jaki jesteś” (Portret przyszłego pracownika)⁷ przez sąsiada, wymieniamy wzajemnie ankiety, uzupełniamy, dzielimy się spostrzeżeniami. Spotkanie kończy nauczyciel rozdając do domu kartki z graficznym symbolem herbu do wypełnienia przez uczniów.

Spotkanie IV

Krok 5

Rozpoczyna nauczyciel mini wykładem na temat roli motywacji w osiągnięciu sukcesu, planowaniu kariery zawodowej. Pisze na tablicy zdanie „**Jeśli będziesz robił to, co lubisz, nigdy nie będziesz pracował**”⁸ prosi o przepisanie do zeszytów.

⁶ Marcin Frankanowski; Materiały pomocnicze z zajęć *Rola wartości w procesie wyboru zawodu*.

⁷ Anetta Pereswiet-Sołtan; Materiały pomocnicze z zajęć *Wprowadzenie na rynek pracy*.

⁸ Aleksandra Kubiszyn; Materiały pomocnicze z zajęć *Planowanie kariery*.

Proszę o podjęcie decyzji i zajęcie miejsca po lewej bądź prawej mojej stronie, wyrażającej stanowiska:

a/ po prawej – Wolę pracę ciekawą, ale w małej miejscowości, bez awansu.

b/ po lewej – Wolę prace nudną, ale w dużym mieście z perspektywami awansu.

Uzasadnij swoją decyzję.

Rozmowa. Dyskusja.

Spotkanie V

Krok 6

Zajęcia w całości oparte na materiałach Modułu 16 e „Proces planowania kariery zawodowej” przygotowanych przez Małgorzatę Drwięgę, Agatę Paździor, Elżbietę Potasz oraz Aldonę Ziembę.

- Scenariusz „Samo się nie kręci”. Nauczyciel pokazuje rysunek ze skakanką, pytając, dlaczego zdaniem uczniów skakanka się nie kręci?
- Prioritytety zawodowe (ankieta i analiza wyników)
- Jak oceniam własną przedsiębiorczość – Kwestionariusz samooceny.

Przytoczenie (odczytanie) fragmentu jednej z wypowiedzi internetowej przyniesionej przez uczennice na lekcję:

Wbrew pozorom, w kwestii wyboru przyszłego zawodu nasze cechy osobowościowe mogą być kluczowe. Niektóre z nich mogą nam bowiem skutecznie utrudniać znalezienie pracy w konkretnym zawodzie. Powinniśmy zatem je poznać, aby świadomie dokonać wyboru przyszłej profesji. Aby odnaleźć się na obecnym rynku pracy, młody człowiek powinien być otwarty na kontakty z innymi osobami, operatywny, przedsiębiorczy. Gdzie młody człowiek się tego uczy?

Z tego powodu, wkraczając na rynek pracy czuje się zagubiony. I to nie tylko z powodu braku odpowiednich cech i umiejętności, ale również podstawowej wiedzy. Okazuje się bowiem, że młodzi, zapytani o znane im zawody, potrafią raptem wymienić tylko kilkanaście, gdy tymczasem w Klasyfikacji Zawodów i Specjalności w Polsce jest ich ponad 2 tys.! A jeśli młodzi nie znają zawodów, to nie mają również pojęcia o wymaganiach stawianych na danym stanowisku. Nie są zatem w stanie odpowiednio się do zawodu przygotować

Zamiast załamywać ręce nad całą tą sytuacją zastanówmy się najpierw, co można z tym zrobić. Pierwszy krok to odpowiedź na pytanie, co chcielibyśmy w życiu robić. Z reguły zawodów wybieramy raz na całe życie, dlatego ważne jest, aby był on zgodny z naszymi oczekiwaniami. Przykładowo, za księgowość nie powinna się zabierać np. osoba, która nie ma zamiłowania do cyfr. Będzie się przez całe życie męczyć. Nawet wówczas, gdy będzie dobrze wynagradzana.

Podejmując decyzję o swojej przyszłości zawodowej zwróćmy również uwagę na to, czy mamy "zapędy" przywódcze, czy też wolimy stać w cieniu. Decydowanie się na karierę menedżera w sytuacji, gdy zawsze chowamy się za plecami innych nie ma najmniejszego sensu"

Krótką dyskusja, sformułowanie wniosku, refleksji.

Przeprowadzenie ankiety „Kim chcę zostać w przyszłości?”

Porównanie wyników 3 ankiet „Kim chcę zostać w przyszłości?”

Wnioski porównawcze, przy ewentualnej pomocy nauczyciela, wyciąga sama młodzież.

WNIOSKI

Po raz pierwszy zajęcia przeprowadziłam w wybranej klasie w ramach lekcji wychowawczej. Wybrałam klasę ze względu na najniższe osiągnięcie naukowe – śred-

nia ocen – 2,5 w klasie, z samego języka polskiego 15 uczniów ma zaledwie ocenę dopuszczającą. Uczniowie ci również mają najniższą frekwencję w szkole. Zapytani o przyczyny tej sytuacji tłumaczą brakiem motywacji do nauki i zdobywania zawodu. Rozbudzanie marzeń i działania mające na celu wzmocnienie samooceny wydały się uzasadnione, gdyż pozwoliły uczniowi poznać swoje marzenia, a przez nie obraz samego siebie w aspekcie wyboru zawodu. Uczeń zrozumiał potrzebę określenia własnej tożsamości, konieczność planowania, i odwagi w obronie własnych wartości. Potrafił podjąć działania służące samopoznaniu i samodoskonaleniu.

Pierwsze wypowiedzi na forum klasy (zawsze pamiętamy, by siedzieć w kręgu i respektować zasady szacunku wobec wypowiadającego się i kultury wypowiedzi) były nieśmiałe i lapidarne czasem, już przy drugim zadania, po moim komentarzu pierwszego zadania, uczniowie chętniej formułowali dłuższe, bardziej osobiste wypowiedzi. Rozmowa stawała się autentyczniejsza. Uczniowie mieli poczucie, że sami ją kształtują. Czuli się równi i traktowani partnersko. Kilka razy potrzebna była interwencja prowadzącego, przywołująca do respektowania kontraktu, jednocześnie przypominająca, że osobiście mi zależy na nich, jako moich uczniach. Spotkanie spełniło nasze oczekiwania.

Następne wyznaczyliśmy już co tydzień.

Podsumowanie

Po zrealizowaniu cyklu 10 spotkań zauważyłam następujące rezultaty:

- wzrosła motywacja do nauki i pracy nad sobą,
- nieznacznie poprawiła się frekwencja,
- poprawiły się wyniki ocen np. z języka polskiego 7 uczniów zagrożonych oceną ndst. na koniec semestru-zaliczyło wymagania podstawy programowej, przystąpiło do sprawdzianu znajomości lektur z wynikiem pozytywnym,
- dwóch uczniów napisało na wakacjach swoją pracę maturalną☺,
- nastąpił wzrost wypowiedzi ustnych na lekcji, zaangażowania w pracy warsztatowej,
- poprawiła się wzajemna komunikacja, zmniejszyła agresja słowna,
- ankieta „Kim chce zostać w przyszłości?” przeprowadzona za trzecim razem wypadła znacznie lepiej; na wejściu tylko 10 % uczestników wiedziało, co chciałoby robić w życiu, a ostatecznie aż 80 % potrafiło określić już charakter wymarzonej pracy.

Bibliografia:

- Chomczyńska-Miliszkievicz M., Pankowska D.; *Polubić szkołę*. WSiP 1995.
Vopel K.; *Jak pobudzić kreatywność grupy?* Jedność-Kielce 2003.
Hamer H.; *Klucz do efektywnego nauczania*. VEDA 1994.
Johnson S.; *Kto zabrał mój ser?* Studio Emka 2000.